



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. VI. De Peccatis merè internis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

Item motus alii subditi graviter inordinati, qui ex prava consuetudine quasi inadvertenter accidunt, non excusantur à mortali, quamdiu non adhibetur diligentia, & conatus, ut præcaveantur, & consuetudo corrigatur: quia si non in se, certè in causa, nempe in mala consuetudine non retractata, vel negligentia sufficienter noti, & voluntarii sunt.

CAPUT VI.

De Peccatis merè internis.

Qua scilicet consistunt in solis actibus internis, absque ullo opere, & signo externo.

Not. Actus voluntatis generatim dividitur in prosecutivum, & adversativum. Prosecutivus circa objectum illicitum triplex est. 1. Est volitio efficax objecti, qua voluntas vult adhibere media, quæ sunt in ejus potestate, ad illud objectum assequendum, seu opus volitum exequendum. 2. Est desiderium, sed inefficax. 3. Est simplex delectatio, seu mera complacentia de objecto, seu opere apprehenso, absque proposito exequendi, & desiderio assequendi; quæ est simplex quidam voluntatis affectus, quo res apprehen-

R 4

hen-

hensa tanquam jucunda placet, & grata, atque accepta habetur.

Q. I. An, & quale peccatum est desiderium operis, seu objecti mali?

Resp. Quodlibet desiderium rei, vel actionis malæ, etiam inefficax, illicitum est, utpote prohibitum præcepto, *non concupisces*, juxta sensum Ecclesiæ; & habet malitiam mortalem, vel venialem, ac eandem speciem, quam habet res, vel actio, in quam fertur. *Ita omnes.* Constat, 1. ex Prov. 15. *abominatio Domini cogitationes mala.* & Psal. 10, *qui diligit iniquitatem, odit animam suam.* & Ose. 9. *facti sunt abominabiles, sicut ea, qua dilexerunt.* quòd indefinitè, ac generatim dictum intelligi debet de omni affectu etiam inefficaci, cum hic etiam tendat in objectum suum. 2. Quia turpe, ac inhonestum est velle, & desiderare quovis modo aliquid turpe, ac illicitum. Item omnis affectus persecutivus circa aliquid graviter malum, graviter disconvenit naturæ rationali, & legi divinæ prohibenti tale objectum; sumitque malitiam, ac speciem ab objecto malo, ratione cujus opponitur rectæ rationi, & legi: objectum autem voluntatis est id omne, in quod ipsa fertur. Et verò ad mortale non requiritur consensus efficax in opus: alioqui ap-
pro-

probans crimen alterius, sine voluntate illud patrandi, non peccaret mortaliter, contra illud ad Rom. 1. *Digni sunt morte, non solum, qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.*

Hinc desiderium, licet inefficax, occidendi, fornicandi, &c. est peccatum mortale injustitiæ, luxuriæ, &c. Desiderium verò leviter nocendi proximo est veniale. Nam omnis actus internus sumit malitiam, & speciem ab actu externo tanquam ab objecto.

Q. 2. *An actus externus auget malitiam actus interni?*

Resp. Actus externus per se non auget bonitatem, vel malitiam formalem, seu imputabilem actus interni, seu volitionis efficaciæ, qua scilicet fit id omne, quod est in potestate voluntatis. *Est communis.* Prob. 1. ex Gen. 22. *Quia fecisti hanc rem, & non pepercisti Filio tuo Unigenito propter me, benedicam tibi, &c.* Et Mat. 5. *Omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus eam in corde suo.* ubi voluntas sola pro facto reputatur. 2. Ex S. August. in Psal. 57. *Quidquid vis, & non potes, factum Deus computat.* & l. 1. de Liber. Arbit. c. 3. *Si cui etiam non contingat facultas concumbendi cum conjugæ aliena, planum tamen*

R 5

ali-

aliquo modo sit id eum cupere, & si potestas detur, facturum esse: non minus reus est, quam si in ipso factio deprehenderetur.

3. Quia actus externus non habet ullam imputabilitatem ad meritum, & demeritum sibi propriam, & distinctam ab imputabilitate actus interni: nam non habet libertatem, nec rationem voluntarii distinctam à libertate actus interni, à quo imperatur, cum immediatè procedat à potentia necessaria, & non sit liber, nisi quia imperatur ab actu interno.

4. Quia cum actus internus efficax est, si actus externus non ponitur; ideo non ponitur, quia deest potestas illum ponendi: ac proinde quòd tunc non ponatur actus externus, est omnino involuntarium. At quòd est prorsus involuntarium non minuit imputabilitatem, sive ad laudem, & præmium, sive ad vituperium, & pœnam, ut docet S. Thom. 1. 2. q. 20. a. 4. & per se patet. Nihilominus actus externus plura affert commoda, si bonus est: nam parit ædificationem, & quandoque etiam gratiam confert, ut Sacramentum, & Martyrium. Si verò malus est, plura affert incommoda: nam parit scandalum, infamiam, obligationem restituendi, & subicit pœnis humanis, ac Censuris, &c.

Resp. II. Actus externus sæpissimè auget per accidens, seu occasionaliter bonitatem, vel malitiam actus interni, à quo
im-

imperatur: quia sæpissimè est occasio, cur augeatur bonitas, aut malitia actus interni, vel multiplicetur actus internus, aut diutiùs duret. Nam actus internus in executione intenditur propter arduitatem, aut delectationem ortam ex actu externo; vel continuatur diutiùs propter longiorem temporis moram necessariam ad perficiendum opus externum; vel ob utramque causam sæpiùs iteratur. Hinc S. August. l. 13. de Trin. c. 5. ait: *malà voluntate, vel solà quisque miser efficitur; sed miserior potestate, quâ desiderium male voluntatis impletur.*

Q. 3. *An desiderium conditionatum, seu consensus conditionatus in opus malum, vel delectationem illius est peccatum, & quale?*

Resp. I. Desiderium conditionatum rei vitæ per se loquendo non est mortale, si conditio apposita aufert totam, vel saltem gravem operis malitiam. *Est communis.* quia talis affectus non est graviter inordinatus, neque secundum se, neque ex objecto, à quo per conditionem gravis malitia verè excluditur. Non est autem per se peccatum desiderare præcisè objectum, à quo verè sublata est malitia.

Si tamen, ut sæpe fit, inducat periculum probabile consensus absoluti, erit mor-

mor-

mortale ratione talis periculi: quia mortale est se exponere periculo probabili peccandi mortaliter; nam est velle interpretativè mortale peccatum. Imò secluso tali periculo, ejusmodi desideria rarò vacant culpâ saltè veniali, ratione inutilitatis, otiositatis, aut alicujus inordinati affectus.

Quòd si conditio non aufert malitiam, tale desiderium, vel delectatio in re gravi est culpa mortalis, in levi venialis: quia talis affectus tendit in objectum malum, & quidem absolutè, cum apposita conditio non verè tollat malitiam ab objecto, etiam ut repræsentedo: & sic malitia objecti in actum voluntatis tota transfunditur. Sive tunc est affectus admittendi malum, vel delectatio de illo, remanente totâ objecti malitiâ.

Conditio autem aufert malitiam mortalem objecti, quando vel reipsâ subest, vel possibilis est, & eâ positâ res, seu actio non est amplius mala saltè graviter, ut contingit. 1. In iis quæ solo jure positivo verita sunt. Hinc non peccat mortaliter, qui dicit, vellem comedere, seu comederem carnes die veneris, si Ecclesia non vetuisset, vel optarem, ne esset hodie prohibitus usus carniû, ut illis vesci possem. 2. In prohibitis quidem jure naturali, sed licitis tamen in aliqua circumstantia, si hæc pro conditione apponatur, v. g. si essem

sem Judex, hunc homicidam morte multare, &c. Rectè tamen monent, ejusmodi desideria esse periculosa, & vitanda, atque (ut ait Cajet.) fatuas, ac dabolicas tentationes. Et reverà sunt plerumque occasio peccati, præsertim in materia periculosa ut ex multorum lapsu constat: ut si dicas, vellem uxorem ducere, si non essem Sacerdos.

At malitiam non tollit conditio, quando eâ apposita adhuc manet objectum graviter inordinatum, ut si dicas: vellem fornicari, si non esset infernus: inimicum occiderem, si non essem Sacerdos. Unde peccas mortaliter, perindè, ac si non poneretur conditio. Item quando conditio per se impossibilis est, ut si ea, quæ intrinsecè mala sunt, ponantur non esse vitata, ut si dicas: vellem furari, ni esset peccatum, vel ni Deus prohiberet. Imo hoc optare est gravis culpa; nam est velle, ut id, quod est per se malum, sit licitum, nec à Deo prohibeatur, ac proindè ut ordo naturæ pervertatur, ac lex æterna immutetur, atque ut natura rationalis non sapienter regatur à Deo: quod desiderium est graviter inordinatum, & pejus est, quàm semel furari, nam pejus est furtum licere, quàm semel committi.

Resp. II. Delectatio appetitus sensitivi de objecto graviter malo, etiam sub conditione, sub qua est licitum, v.g. delectatio car.

carnalis de copula, cum femina, si esset uxor, est mortalis: quia appetitus sensitivus semper fertur in objectum, ut est in se, & omni conditione destitutum: nam imaginatio, ex cujus apprehensione movetur, & quam solam sequitur, nullam conditionem apponere potest, nec præscindere malitiam ab objecto. Imò juxta varios quævis delectatio de objecto intrinsecè malo perindè mala est, posita quacunque conditione, ac foret illà sublatà: quia delectatio est affectus complacentiæ de objecto ut præsentem, qui unice pendet ex delectabili, quod in objecto apprehenditur: ergo si objectum sit malum, delectatio erit mala. Conditiō autem quævis apposita nil operatur ad delectationem, nec tollit ejus malitiam, nisi tollat rationem, quæ delectat, seu ipsam delectabilitatem.

*Q. 4. Quanam prohibentur præcepto,
Non concupisces?*

Resp. Prohibetur tum quodvis desiderium, & complacentia objecti, seu actus mali, & consensus pravus concupiscentiæ motibus: tum etiam desiderium habendi quodvis bonum proximi, sive uxorem, sive servum, sive fundum, &c. juxta Deut. 5. *Non concupisces uxorem proximi tui, non domum, non agrum, non servum, non ancillam,*

cillam, non bovem, non asinum, & universa, quae illius sunt. Ita ut sit mortale, proximi bonum notabile expetere cum ejus damno, vel appetere proprium commodum, aut lucrum cum damno gravi proximi: nam hoc graviter repugnat charitati vetanti, ne alteri fieri velis, quod tibi non vis fieri. Hinc (ut ait Catechism. Roman.) Graviter peccant mercatores, qui rerum penuriam, annonaeque charitatem expetunt; atque id agere ferunt, ut alii praeter ipsos sint, qui vendant aut emant, quo carius vendere, aut vilius emere possint. Item qui alios egere cupiunt, ut aut vendendo aut emendo ipsi lucrentur. Medici item, qui morbos desiderant: judices, advocati, procuratores, scribae, qui causarum litiūque vim, & copiam concipiunt, &c.

Q. 5. Quale peccatum est simplex delectatio morosa, seu deliberata rei illicitae?

Resp. I. Delectatio deliberata seu deliberatè admittitur, de quolibet objecto, vel opere mortaliter malo, est peccatum mortale, etiam secluso omni desiderio, proposito, conatu, & periculo illud efficiendi; tumitque speciem, & malitiam à tali objecto. Est communis, & constat 1. ex Prov. 2. Qui letantur, cum male fecerint, & exultant

in rebus pessimis, quorum via perversa sunt, & infames gressus eorum. & Sap. 1. perversa cogitationes separant à Deo. 2. Ex S. August. 1. 12. de Trin. c. 12. Totus homo damnabitur, nisi hec, quae sine voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur. 3. Naturæ rationali, & legi divinæ disconvenit, ac repugnat, quòd voluntas gratum, & acceptum habeat id, quòd naturæ rationali dissentaneum est. Deo displicet, & ab eo prohibetur. Ergo est peccatum grave, vel leve, pro gravitate, vel levitate malitiæ objecti. 4. Delectatio deliberata de objecto malo est affectus complacentiæ, & inclinatio appetitûs in illud: nemo enim delectatur de eo, quod non amat. At omnis affectus in rem, vel actionem mortaliter malam est mortalis: nam graviter naturæ rationali, ac legi divinæ adversatur, & sumit totam objecti malitiam, ex Osee. 9. Facti sunt abominabiles, sicut ea, quae dilexerunt. Ergo. Ita S. Thom. 1. 2. q. 74. a. 8. Nullus delectatur, inquit, nisi in eo, quod est conforme appetitui ejus. Quòd autem aliquis ex deliberatione eligat, quòd affectus suus conformetur his, quae secundum se sunt peccata mortalia, est peccatum mortale. Unde talis consensus in delectationem peccati mortalis est pec-

catum mortale. Idque verum est, quamvis delectatio sit propter bonum finem, quia finis quantumvis bonus non tollit malitiam objecti.

Hinc mera complacentia de actu, seu objecto mortali contra justitiam, v. g. de furto, vel homicidio à se, aut ab alio patratum est peccatum mortale contra justitiam; est tamen minus grave, quam ipse consensus efficax in tale opus, ut docet S. Aug. loco cit: nam consensus efficax habet longè plus determinationis. Item mortale est contra castitatem gaudere se amari amore libidinoso ab alio, quamvis non sic redamato. Delectatio verò de actu, vel objecto veniali est venialis.

Non est tamen mortale gaudere præcisè de objecto ex se non malo, sed sola lege positiva vetito, quatenus non est de se malum, v. g. gaudere de esu carnum die veneris, non ut tali die posito, aut ponendo. Nam neque objectum istud de se illicitum est, neque ipse actus delectationis merè internæ est prohibitus ab Ecclesia. Hæc tamen delectatio est venialis, quia includit affectum quemdam intemperantiæ, etiam deformiorem, quam si alio tempore contingeret.

Not. Deliberata tristitia, seu displicentia de opere bono est peccatum; nam opponitur virtuti, cujus est actus, & naturæ rationali, ac legi divinæ disconvenit odisse

bonum, & amare malum ei oppositum, gaudere de malo, & dolere de bono ejus contrario.

Resp. II. Est mortale gaudere de actu ex se mortali, sed à culpa excusato ratione ignorantiae invincibilis, vel defectus libertatis, ut de homicidio in somno patrato, de violatione jejunii ex ignorantia, &c. *Ita Suarez, Azor, Sanchez, & Alii.* Quia est delectatio voluntaria de objecto graviter illicito, cum talis actus sit ex objecto mortalis. Nec delectatio excusari potest: nam ideo actus non fuit culpabilis, quia non fuit voluntarius. Sed nunc voluntas liberè eum approbat, & de eo gaudet sine ignorantia, quod graviter disconvenit naturæ rationali, ac legi. Quare hæc Regula, *talis est delectatio, quale ejus objectum*) intelligi debet, quando eadem causa opus excusans reperitur in delectatione.

Resp. III. Ex communi, Delectatio deliberata de solo modo artificioso patrandi malum, qui ex se malus non est, vel de aliqua ejus circumstantia insolita, sed non mala, per se loquendo non est mortalis. Quia 1. in parabola Luc. 16. *Laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset.* 2. Ex sensu communi hominum, qui crimini non vertunt, quòd quis delectetur de modo, quo ebrius tremulè incedit, quo quis ex equo decedit, vel de industria, fur subtiliter crumenam emun;

emungit, &c. & aliis non malis circumstantiis actuum malorum, qui simul quoad substantiam displicent. 3. Objectum talis delectationis non est malum.

Potest tamen consensus in ejusmodi delectationem esse culpa venialis, ratione otiositatis, curiositatis, aut similis inordinationis; imò, & mortalis ratione scandalii, vel periculi consentiendi in delectatione de ipso actu malo. Quòd si circumstantia, vel modus esset malus, non liceret de eo delectari.

Q. 6. *An licet gaudere de effectu bono secuto ex peccato?*

Resp. Per se loquendo licet, non tamen prout est à peccato: quia objectum talis gaudii non est malum, nec proinde ipsum gaudium. Sic Ecclesia gaudet de Redemptione per Christum secuta ex peccato Adami, *Felix culpa, qua talem, ac tantum meruit habere Redemptorem!*

Q. 7. *An delectatio de sola cogitatione, seu cognitione rei graviter illicita est mortalis?*

Resp. Neg. modo absit periculum consensus in objectum: quia rei malæ cognitio, quæ est objectum talis delectationis, non est secundum se mala; & Deus ipse

cognoscit omnia mala, & obscœna. Imò hæc cognitio sæpe est necessaria, vel utilis Confessario, aut Doctori. Delectatio autem specificatur à suo objecto directo, & immediato. Quare si cognitio, seu cogitatio sit vana, vel inutilis, delectatio de ea erit venialis. Si verò cognitio sit utilis, aut necessaria, delectatio de ea per se non erit culpa. S. Thom. 1. 2. q. 74. a. 8.

Hinc licet gaudere de scientia rei obscœnæ ob bonum finem, putà ad fungendum officio Confessarii, Medici. At cognitio rei obscœnæ ex affectu veniali, putà ex curiositate, etiam absente delectatione, & periculo omni, est venialis; mortalis verò, si sit ex affectu graviter inordinato, vel cum periculo gravi, aut referatur ad finem graviter malum.

CAPUT VII.

De Peccatis Capitalibus.

Not. Peccata Capitalia sunt ea, quæ non solum sunt per se peccata, sed etiam radix, & causa impulsiva multorum aliorum peccatorum. Septem numerantur à Theologis post S. Gregorium, nimirum Superbia, Avaritia, Gula, Luxuria, Ira, Invidia, Acedia.

AR.